

תוכן עניינים

שער א': כללי	1
פרק א': מבוא	1
פרק ב': המצאת אזהרה	3
פרק ג': הוצאה לפועל של שטרות - סעיף 81א לחוק ההוצאה לפועל	11
פרק ד': הוראות לעניין שכר-טרח בתביעה על סכום קצוב ובתובענה לתשלום שטר - סעיף 81א2 לחוק ההוצאה לפועל	17
פרק ה': הפרשי הצמדה וריבית בהוצאה לפועל על שטר ועל תביעה על סכום קצוב - סעיף 81א3 לחוק ההוצאה לפועל	19
שער ב': הסמכות המקומית והעניינית לדון בהתנגדות לביצוע שטר והדיון בה	21
פרק א': הסמכות המקומית	21
פרק ב': הסמכות העניינית	63
פרק ג': הארכת מועד להגשת התנגדות - תקנה 109 לתקנות ההוצאה לפועל	65
פרק ד': החובה לצרף את העתק הבקשה לביצוע והשיקים להתנגדות	79
פרק ה': עיכוב ביצוע	81
פרק ו': הסמכות המקומית לדיון בהתנגדות לביצוע שטר	83
שער ג': הדיון בהתנגדות לביצוע שטר - עקרונות יסוד	87
פרק א': כללי	87
פרק ב': רשות להתגונן יכולה להיות מותנית - תקנה 20 לתקסד"א	93
פרק ג': תיקון כתבי טענות	95
1. הדין	95
1.1 תקנות 46 עד 48 לתקנות החדשות (תשע"ט)	95
1.2 הדין הישן (תקסד"א תשמ"ד)	95
1.3 השינויים בתקנות החדשות (תשע"ט) למול התקנות הישנות (תשמ"ד)	96
2. תיקון כתב התביעה	96
3. תיקון בקשת רשות להתגונן - ההתנגדות	97
4. השפעת התנהגות התובע על קבלת רשות להתגונן	97
פרק ד': השפעת הטענות של "היעדר תמורה" ו"כישלון תמורה" על קבלת רשות להתגונן	99
1. כללי	99
2. "כישלון תמורה מלא", "כישלון תמורה חלקי", "כישלון תמורה חלקי קצוב", "כישלון תמורה בלתי-קצוב"	100
3. השפעת הטענה של "אי-אחיזה כשורה" על קבלת רשות להתגונן	106

פרק ה': טענות הגנה בבקשת רשות להתגונן	109
1. טענת הנתבע כי אינו בעל החשבון ממנו נמשך השיק	109
2. "שטר טובה"	109
3. סמכותו של בית-המשפט להעלות, מיוזמתו, את שאלת כשרות ההליך להתברר בסדר דין מקוצר	109
4. מעשה בית-דין	110
4.1 "השתק פלוגתא"	110
4.2 דוקטרינת המניעות ו"השתק פלוגתא"	114
שער ד': עילות התנגדות לבקשה לביצוע שטר	117
פרק א': טענת קיזוז	117
פרק ב': מסמך לא שלם או חתימה על החלק	119
1. כללי	119
2. השלמת פרטים על-פי סעיף 19 לפקודה וטיב האחיזה	122
3. נטל ההוכחה לעובדות המצדיקות את "מימוש הביטחון" על-ידי אוחז בשטר הביטחון אינו מוטל עליו, אלא על חותם השטר להוכיח כי אוחז השטר אינו רשאי לתבוע על-פיו	123
4. לאור החזקות הקבועות בפקודה, הנטל הינו כמובן על המערערים להוכיח כי לא היתה למשיבה הרשות להשלים את השיק כפי שהושלם	124
5. "זמן סביר" - יש למנות את פרק הזמן ממועד זכאות האוחז לתמורה ולא ממועד מסירת השיק לידיו שהרי קודם לכן לא היה האוחז זכאי לפורעו	126
6. אין לתבוע סכום אחר מזה הנקוב בשטר - גם אם היה מוכח חוב בסכום אחר, דין התביעה להידחות, שכן סעיף 19 לפקודת השטרות אינו מאפשר לתבוע סכום אחר מזה שנרשם בשטר	127
7. "תוך זמן סביר"	128
8. השטר נמסר כשהוא ריק למעט החתימה עליו - תוקפו של השטר...	130
פרק ג': שיק "למוטב בלבד" וסעיף 7 לפקודה	133
פרק ד': שטר לביטחון - סעיף 20 לפקודה	137
1. כללי	137
2. הפקדה של שיק לביטחון בחשבון הבנק - מסירה על-תנאי	148
3. סדר הטיעון בתביעה שיטריית	149
4. טענת "שיק לביטחון" בהליך של סדר דין מקוצר (בוטל ביום 01.01.21)	149
5. לאור החזקות הקבועות בפקודה, הנטל הינו כמובן על המערערים להוכיח כי לא היתה למשיבה הרשות להשלים את השיק כפי שהושלם	150
6. לא ניתן לקבוע בשלב הדיון בבקשת רשות להתגונן שטענת השיהוי היא בגדר "הגנת בדים" ויש להעניק בגינה רשות להגן	152

7. ככלל, צד קרוב לשטר, יהא רשאי להעלות כנגד התביעה השיטתית טענות הגנה חוזיות מובהקות על-פי עסקת היסוד.....	154
פרק ה': כשרם ורשותם של הצדדים	157
פרק ו': אין חבות בלי חתימה - סעיף 22 לפקודה	159
1. כללי.....	159
2. נטל ההוכחה.....	161
3. חיוב חשבוננו של לקוח על יסוד שיק שזויף מקים ללקוח טענה בעילה שיטתית. עם-זאת, הקשר בין תאגיד בנקאי לבין לקוחו עשוי להצמיח עילות נוספות, אשר בגינן אפשר ונטל החיוב בשיק שזויף יוטל על צד זה או אחר.....	163
פרק ז': חתימה שזויפה או שנחתמה שלא ברשות	165
1. כללי.....	165
2. חובת הפירוט.....	175
3. ערבותו של ערב כאשר חתימתו של עושה השטר זויפה - ערבות לשטר.....	182
4. שלוש דרכים להוכחת אמיתות החתימה.....	184
5. חוות-דעת גרפולוג.....	191
6. רק לגבי חתימת היסב מזוייפת יכולה לחול טענה של מעין "תקנת השוק" בשטרות.....	194
7. בנקאי סביר, אשר עורך השוואה בין החתימות שעל גבי השיקים לבין דוגמת החתימה השמורה בבנק, יכול וצריך היה להבחין בשוני שבין החתימות ומכאן להורות על סירובם.....	194
8. נטל ההוכחה.....	197
9. אין די באמירה סתמית לפיה החתימה על השיק מזוייפת.....	198
פרק ח': חתימה בתוקף הרשאה, החותם בתור מורשה או בבחינת נציג - סעיפים 24 ו-25 לפקודה	201
1. כללי.....	201
2. חתימה בשם חברה או מטעמה.....	207
3. הוכחת הרשאה - חשבון בנק משותף.....	213
4. עילת תביעה - מהם ה"נושאים" שעל תובע למלא בבקשה לביצוע.....	225
4.1 החובה לציין מדוע המבקש-נתבע, חב על-פי השטר.....	225
4.2 החובה לציין את דבר ההרשאה.....	225
4.3 הרחבת חזית.....	225
4.4 אישור בדיעבד כמוהו כהרשאה מלכתחילה - חוק השליחות.....	226
5. חתימה של עושה השטר - שטר חוב - סעיף 84 לפקודת לפקודת השטרות.....	228
6. אחריותו האישית של מורשה חתימה לפירעון שטר מתגבשת, לפי סעיף 25 לפקודה, אך ורק כשהוא חותם על השטר בעצמו "חתימה עירומה", היינו ללא ציון שליחתו במפורש.....	229

פרק ט': תמורה בת ערך - סעיף 26 לפקודה.....231	
1. כללי.....231	
2. "אוחז תמורת ערך".....231	
3. אוחז שיש לו עכבון.....243	
3.1 שיק לביטחון.....243	
3.2 נטל ההוכחה.....244	
4. המשיבה לא עמדה בנטל להוכיח תשלום תמורה במסגרת עסקת הניכיון, ועל-כן אינה בגדר "אוחז כשורה" כהגדרתו בסעיף 28 לפקודה ואף אינה בגדר "אוחז תמורת ערך" לפי סעיף 26 לפקודה.....244	
5. משלא ידע הבנק במועד קבלת השיקים לידיו ואף לא במועד המאוחר יותר בו ניכה אותם, על כישלון התמורה ביחסים שבין המערער לחברה - היה אכן מקום לקבוע כי הבנק הוא אוחז כשורה בשיקים.....247	
6. בנסיבות בהן נמסר שיק לבנק רק לשם ניכיון, קשה להלום מתן עדיפות נשיה לבנק מכוח הסכם ניהול החשבון, הקובע זכות עיכבון.....248	
פרק י': שטר טובה או מיטיב - סעיף 27 לפקודה.....251	
1. כללי.....251	
2. "גלגול שיקים"/החלפת שיקים.....260	
3. אחת הסיבות שבעטיין ביקשו התובעים לקטלג את מתן הכספים כניכיון שיקים ולא כהלוואה, נעוצה ברצונם לטעון כי חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות אינו חל על המקרה דנן.....261	
4. החלפת שיקים - משנדחתה הגרסה העובדתית שעמדה ביסוד תביעותיו של המערער, היה מקום לדחות את תביעותיו של המערער מהטעם הפשוט, שתביעות אלה - כפי שהמערער עצמו העמיד אותן - לא הוכחו על ידו.....262	
פרק י"א: אוחז כשורה - סעיף 28 לפקודה.....265	
1. כללי.....265	
2. "שלם ותקין".....267	
3. "פגם בזכות הקניין".....269	
4. הלכת גויסקי.....270	
5. הלכת טל טריידינג קורפ (ביטולה של הלכת גויסקי).....273	
6. "בעד ערך".....275	
7. כישלון תמורה.....276	
8. היעדר תמורה.....279	
9. שיק לביטחון.....279	
10. אי-התאמה בין שם הנפרע לשם המסב.....280	
11. אחיזה כשורה בלא חזקה פיזית בשטר.....283	
12. דין שטר שנחתם בכפיה.....286	
13. זכויותיו של אוחז - סעיף 37 לפקודת השטרות.....287	
14. "תקנת השוק" השיטרית בעין הלכת טל-טריידינג.....290	

15.	שיקים של "גלגול" וערך בעדם	290
16.	אהרון נטל לידיו את השיק כשחסר בו פרט מהותי (שם הנפרע), ועל-כן לא נטל לידיו שטר שהיה שלם ותקין לפי מראהו	299
17.	האם המערערת אוחזת בהמחאות תמורת ערך?	301
18.	שוני בגב השיק	302
פרק י"ב: חזקה על תמורה ותום-לב - סעיפים 29 ו- 91 לפקודה		
1.	כללי	303
2.	כאשר ישנה מחלוקת בשאלה עובדתית הקשורה לשטר, כגון אם הנתבע על-פי השטר פרע אותו, על הנתבע להוכיח את גרסתו	313
3.	שיק משורטט (קרוס), בניגוד לטענת המערערת, אינו מגביל את סחירות השיק. משמעות השרטוט היא דרישה שהשיק יגבה באמצעות בנקאי, כקבוע בסעיף 79(ב) לפקודה, זאת ותו לא	314
4.	הדין הוא בדרך-כלל, כי רק מי שחתום על שטר הוא זה שחב בחבות על-פיו, אך כאשר מדובר ביחסי שליחות, ובפרט יחסי שליחות שבין בני זוג לצרכיהם המשותפים, הרי שחתימה של אחד מבני הזוג יוצרת מצג של שליחות והרשאה גם כלפי צד שלישי שלו ניתן השיק	315
5.	השיקים לא הוגבלו במילים "למוטב בלבד", אלא נוסחו בכיתוב "שלמו ל...". אי-לכך, הרי שעל בסיס הפסיקה המנחה האמורה, אין בכך כדי ליצור הגבלה על הסחירות	317
6.	כאשר ניתן שיק נגדי, ולא קיים תנאי אשר רק עם התקיימותו ניתן יהיה להיפרע על השיק, רואים בכך תמורה, ואם היא עדיין לא נכשלה בעת שהשיק הוסב אל הבנק, הרי חלה הלכת גויסקי	318
7.	המשיב קיבל את השטר לידיו, נקי מכל הגבלה ומגבלה ונתן לקבלן תמורה עבור השטר. מכך עולה, כי אין למערערת טענה כלשהי כנגד המשיב, האוחז כדין בשטר	320
8.	נדחתה בקשה לעיכוב ביצוע, בין היתר, בנימוק כי המבקשת לא עמדה בנטל להוכיח את טענות הגנתה ולכן לא היה צורך להמשיך ולבדוק האם הבנק אוחז כשורה	321
9.	חזקת התמורה בעד השטרות מניחה כי הוסכם על מתן תמורה בעד השטר וכי התמורה ניתנה בפועל ומקבל השטר קיים את חלקו בהסכם. משכך, היה על המתנגדים לביצוע השטר להרים את הנטל המוטל עליהם ולהוכיח טענותיהם נגד ביצוע השטרות	322
10.	בית-המשפט דחה ערעור על פסק-דין בו התקבלה תביעה לביצוע שטר חוב עליו חתמה המערערת	324
11.	משנדחתה טענתה ההגנה היחידה של המערערת נגד התביעה השיטרית, זוכה המשיב בתביעה השיטרית אף אם אין הוא אוחז כשורה	325

12. משנקבע עובדתית כי הבעל הוא אוהו כשורה, וכי המשיבה לא היתה מעורבת במרמה כלפי המערער, הרי שבצדק החיל בית-המשפט את סעיף 28(ג) לפקודה, ועל-כן דין הערעור להידחות.....	327
13. נוכח סכום התביעה, העובדה כי הסכום מולא על-ידי המשיבה בסמוך להגשת השטר לביצוע וכך מולא גם מועד הפרעון, ובשים-לב למחלוקת בשאלת קיום או אי-קיום התנאי לביצועו של שטר הבטחון, יש לקבל ההתנגדות לביצוע שטר.....	330
14. במקרה בו מגלה תצהיר של נתבע בתביעה שיטריית הגנה לכאורה, זכאי הוא לקבל רשות להתגונן, ואין בית-המשפט נדרש לקבוע כבר בשלב זה של בירור בקשת הרשות להגן, את מעמדו של הבנק והאם הוא אוהו כשורה.....	332
15. מקום בו נכשלה התמורה אחרי סיחור, אין רואים את השטר כנגוע בפגם, שרק אוהו כשורה מתגבר עליו, ודי בכך שניתן ערך בעדו.....	333
16. העובדה כי אין פגם בכך שהמחאה ללא שם הנפרע תואמת ההלוואה שניתנה ב"שוק האפור", שכן הדבר נעשה כדי לאפשר לכל מקבל המחאה למלא שמו כנפרע, יפה רק כל עוד לא נפל פגם בעסקת היסוד ולא קמה לנתבעת הגנה, למשל בשל כשלון תמורה.....	335
17. אם יהיה על נוטל השטר לחקור ולדרוש בנסיבות חיצוניות, שאינן נראות מתוך המסמך עצמו, כדי לעמוד על ערך השטר, שוב אין השטר מתאים לתשלום קל ומהיר והוא חסר ערך.....	337
18. המערערת אומנם אכן אוהזת בשיקים המקוריים, ולפיכך עומדת לה לכאורה חזקת התמורה הקבועה בסעיף 29 לפקודה, אולם בחזקה זו אין די, כאשר בפסיקה כבר נקבע כי לנאמן בתיק פש"ר זכות לדרוש ראיות נוספות להוכחת תביעת חוב המבוססת על שטר שהחייב צד לו.....	338
19. על המשיבה חלה החזקה המוקנית לה בדין בהתאם לסעיף 29(א) לפקודת השטרות ולפיה מכוח היותה צד שחתימתו מצויה על השטרות הרי שנעשתה צד בעד ערך.....	341
20. על-מנת להוכיח כי השטר הוצא מהמשיבה במרמה ורק אז חובת הראיה מוחלפת לפי סעיף 29(ב) לפקודת השטרות, על המשיבה היה להראות כי השיק הוצא ממנה ביום 16.07.31 במרמה.....	341
21. נטל ההוכחה על-פי סעיף 29(א) לפקודת השטרות (נוסח חדש) משתנה.....	341
פרק י"ג: הצגה לפירעון והצדק לאיחור בהצגה לפירעון ולא-הצגה - סעיפים 44, 45 ו-74 לפקודה.....	343
1. כללי.....	343
2. על מושך השיק להוכיח כי ניזוק - סעיף 74(1) לפקודת השטרות.....	346
3. רמת ההוכחה.....	349
4. "זמן סביר".....	349
4.1 "זמן סביר" - סעיף 44(ב)(2) לפקודת השטרות.....	349

4.2	"זמן סביר" - סעיף 74(2) לפקודת השטרות	349
4.3	קשרי מסחר - "זמן סביר"	350
5	הצדק לאיחור בהצגה לפירעון ואי-הצגה	350
5.1	פטור מהצגה - שיכחה, בלבול	350
5.2	פטור מהצגה - ויתור בהתנהגות, מכללא	351
5.3	פטור מהצגה - חשבון מוגבל, ביטול הוראת פירעון והיעדר כיסוי מספיק	351
5.4	פטור מהצגה - הליכי פשיטת רגל	351
5.5	"העובדה שיש לאוחז יסוד להניח שהשטר יחולל כשיוצג, אינה פוטרת מן החובה להציגו"	352
5.6	ניסוחו של כתב התביעה	352
5.7	הימנעות מהצגת השיק וידיעה בדבר אי-פירעון השיק	353
5.8	העובדה שהמערער מחזיק באותן המחאות מבלי ליתן הסבר מפורט להחזקה זו, אינה יכולה לבסס תביעת חוב בהליך פשיטת הרגל, מה עוד שאותן המחאות לא הוצגו לפירעון	353
	פרק י"ד: הודעת חילול, דין היעדר הודעה וחבותם של הצדדים	355
1	מבוא	355
2	הודעת חילול למושך, למסב, לערב ודין היעדר הודעה - סעיפים 47 ו-55 לפקודה	355
2.1	כללי	355
2.2	אימתי קמה עילת התביעה	358
2.3	בקשה לביצוע שטר והמועד להעלאת הטענה בדבר משלוח הודעת חילול מצד התובע ומצד הנתבע (המתגונן)	358
2.4	ויתור על מתן הודעת חילול	361
2.5	סניף בנק	361
	פרק ט"ו: חיוב מסב	363
1	כללי	363
2	היסב מכוח הרשאה	364
3	עסקת נכיון שיקים	365
4	מושך השטר לא כשיר	366
5	הודעת חילול לערב	366
6	כללים להודעת חילול - סעיף 48 לפקודה	366
6.1	כללי	366
6.2	שיהוי במתן הודעת חילול - זמן סביר	371
6.3	הודעת חילול לבן משפחה או על-ידי מורשה של האוחז	372
7	הצדק לאיחור, פטור ממתן הודעה - סעיף 49 לפקודה	372
7.1	כללי	372
7.2	"ניתנה הוראת ביטול"	374
7.3	חשבון "מוגבל"	375

7.4	"הוצג טרם זמנו"	376
7.5	"אין כיסוי מספיק"	376
7.6	"נא לפנות למושך"	377
7.7	"חשבון סגור"	377
8.	נדחתה בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט לפיה מתן הרשות להתגונן הותנה בהפקדת מלוא סכום הקרן של השטר	377
9.	ערבותו של המשיב היא ערבות אוואל לפי סעיף 57 לפקודת השטרות ולכן, לא היתה מניעה מלצרף את המשיב כחייב לתיקי ההוצאה לפועל - מבלי שהיה צורך להגיש כנגדו תביעה אזרחית רגילה	379
10.	למרות שהתובעת לא פעלה בדרך המלך, נקבע כי לפי סעיף 58(ד) לפקודת השטרות יכול בית-משפט שלא לפסוק ריבית כולה או מקצתה, אם שורת הצדק מחייבת זאת ולכן בנסיבות העניין	380
	פרק ט"ז: ויתור מפורש - סעיף 62 לפקודה	385
	פרק י"ז: שינוי השטר	389
1.	כללי	389
2.	שינוי במועד הפירעון	392
3.	שינוי שם הנפרע	392
4.	שינוי סכום השיק	392
5.	"לפקודת", "שלמו לי"	392
6.	אי-התאמה בין הסכום בספרות לבין הסכום במילים	394
7.	ביטול הגבלת העבירות	394
8.	תיקון "טעות סופר" - האם הוא בגדר שינוי מהותי?	398
9.	תיקון בשטר תוך זמן סביר	402
10.	שטר ביטחון - הסכם שכירות	403
11.	הטבעת חותמת	404
12.	מועד העלאת הטענה כי נעשה שינוי בשטר	404
13.	שינוי המהווה השלמת שטר, שינוי שנעשה לפני מסירת השטר לנפרע ותיקון טעות אינם נחשבים שינוי מהותי בשטר	405
14.	סעיף 64 לפקודת השטרות (נוסח חדש) קובע כי שינוי מהותי שנעשה בשטר בלא הסכמה החייב גורם לפקיעה השטר	407
	פרק י"ח: שטר בסדרה	413
	פרק י"ט: התיישנות של תובענות	415
1.	כללי	415
2.	אימתי יש להעלות את טענת ההתיישנות	421
3.	ביעור תיק ההוצאה לפועל וטענת התיישנות ונטל ההוכחה הרובץ על התובע	423
4.	תחילת ההתיישנות והתיישנות שלא מדעת - סעיפים 6 ו - 8 לחוק ההתיישנות	424
5.	סיחור שיק	426

6.	ויתור על תקופת ההתיישנות	427
7.	אי-ידיעה של מועדים - מתן רשות להתגונן	428
8.	מקום בו הצדדים קבעו כי החיוב יקויים "עם דרישה"	428
9.	המועד להתחלת מירוץ ההתיישנות בשטר לביטחון	429
10.	היחס בין סעיף 19 (מסמך לא שלם או חתימה על החלק) וסעיף 96 לפקודה	430
11.	הודאת בעל דין וטענת התיישנות	431
12.	המוסר לחברו המחאה ללא תאריך, כאשר מטבע הדברים מורשה המקבל למלא את התאריך בכל עת שיעלה הרצון מלפניו, הריהו כמוותר מיניה וביה על טענת ההתיישנות, וכאילו רשם את וויתורו בפירוש בגוף השטר, כאשר מסרו ללא תאריך	434
13.	משבית-המשפט קבע כי תיק ההוצל"פ נפתח לאחר חלוף תקופת ההתיישנות, יש לבחון אם עלה בידי התובע להוכיח אחת מהעילות המשעות, מאריכות או מאתחלות את תקופת ההתיישנות לפי חוק ההתיישנות	434
14.	קשה להלום מצב בו עילת התביעה בגין חוב הלוואה תתיישן בשנת 2012 ואילו התובעת 1, שאיננה צד להסכם משנת 2012 מכוחו ניתנה ההלוואה, האוחזת בשיק על החלק של הנתבע תחליט לאחר למעלה מ- 7 שנים למלא תאריך פירעון מאוחר בשנים למועד הנטען שנקבע להשבת הכספים, ולטעון מטעם זה כי התביעה על-פי עסקת היסוד לא התיישנה	434
15.	עילת התובענה של אוחז בשיק נולדת במועד בו הוא חולל	434
16.	עיון בשטרות מעלה כי חלפו למעלה משבע שנים מן המועד בו נולדה לראשונה עילת התובענה	435
17.	כאשר על-פניו התיישנה התביעה לביצוע השיקים שהציג המערער, עבר אליו הנטל להוכיח עצירת מרוץ ההתיישנות מטעם כלשהו	436